

ihativa ettikleri anlam ve değerlerle her zaman başkaları tarafından anlaşılmaya ve yorumlanmaya ihtiyaç duyarlar. Dilthey içsel yaşamın duyuşsal belirtileri aracılığıyla ortaya çıkabileceğini, bu belirtilerin ise çok çeşitli olabileceğini söyler. Bir ruhsal durum, ancak belirtileri vasıtasıyla anlaşılabilir.²⁰ Belirtisi olmayan bir durumu anlayamayız, hatta onun varlığından bile haberdar olamayız. Kişinin sevgi, nefret, öfke, kıskançlık gibi duyguları, ancak davranışlarında ifade bulduğunda onları anlama imkânına kavuşuruz. Bu duygular ve ruhsal durumlar, ifade bulmasalardı, onları bilemezdik, anlayamazdık, onlar hakkında bir fikrimiz olmazdı. Kuşkusuz bunların en başında yazılı ve sözlü ifadeler gelir. Tabii ki buna resim, müzik gibi her türlü sanatsal ifade biçimini de katmak gerekir. Buradan hareketle söylersek, çocukluğun bir metin haline gelebilmesi için, öncelikle çocuğun kendisini çeşitli şekillerde ifade etmesi gerekir. Sözle, davranışla, eylemle, jest ve mimikle veya bir resim yaparak, bir kompozisyon yazarak, bir soruya cevap vererek kendisini ifade ettiğinde, onu anlama yönünde verilere sahip oluruz. Ne var ki, çocuğun kendini ifade etmesi de bir “ortam” meselesidir. Çocuk ancak kendini rahat hissettiği, kimi kaygı ve tedirginliklerle, kendisini kendi içine kapatmadığı, kimi kaygılarından ötürü kendisinden olmayan davranışlar göstermediği durumlarda kendisini çocukluğun büyümlü ülkesinde bir çocuk olarak ifade etme imkânı bulur. Dewey, çocuğun kendisini ifade etmesindeki bu yanıltıcı öğeye işaret ederek ifade ortamının önemine şu şekilde dikkat çeker: “Doğal eğilimlerin sınırlanmış, engellenmiş koşullar içinde gözlemlenmesi zordur. Bu eğilimler en çok çocuğun kendiliğinden konuşmalarında ve işlerinde, yani konusu belli ödevlerle uğraştırılmadığı ve gözlem altında olduğunu bilmediği anlarda söz ve hareketlerinde kolayca görünür.”²¹ Aynı konu Locke tarafından şu şekilde dile getirilmiştir: “Ruhun yapısı en iyi çocuklarda anlaşılabilir; çünkü hile ve tilkilik, bozuk taraflarını ve kötü eğilimlerini yapmacık bir dış görünüşün arkasına gizlemeyi çocuğa henüz öğretmemiştir. Bu yüzden çocuğun doğasını erkenden gözlemlemeye başla ve özellikle bunu baskı ve zorlama altında olmadığı oyun sırasında ve senin uzaklarda olduğunu sandığı zaman yap.”²² Çocukluğu usluluk, ağırbaşlılık, akıllılık gibi büyüklerin görmek istedikleri maskeler altında değil de, çocukluğun kendisi olarak görüldüğü durumlarda gözlemlemek, çocuğu anlamada doğru ifadelere ulaşmanın da yoludur. Yanlış gözlem, yanlış ifadelerin ortaya çıkmasına neden olacak, yanlış ifadeler de çocuğu ve çocukluğu gizleyecektir. Şimdi, “çocuğu ve çocukluğu anlamada hermeneutiğin olası önerileri ne olabilir” sorusuna geçelim ve bunu Schleiermacher, Dilthey, Heidegger ve Gadamer’le örneklere çalışalım.

4.1. Friedrich Schleiermacher: Friedrich Schleiermacher²³ anlamayı gramatik ve psikolojik anlama olmak üzere iki şekilde ele alır. Ona göre hermeneutik “başka bir kişinin yazılı söylemini doğru bir şekilde anlama sanatıdır.” Bu sanatın kendine özgü bir takım koşulları vardır. Bu koşulların en başında geleni, bütünlük fikridir. Bu bütünlük fikrinin içine, eseri oluşturan iç ve dış yapı, bir başka deyişle metnin biçimi ve içeriği, metnin anlamı, gramatik ve dilsel yapısı girdiği gibi, bu ifadeyi üreten kişinin hayatı, yaşadığı çağ, yaşam biçimi, ruhsal, fiziksel ve ekonomik durumu, içinde yaşadığı dönemin tarihsel, kültürel ve geleneksel durumu da girer. “Her ifade, ancak ait olduğu hayatla anlaşılabilir.”²⁴